

SİGORTA SEKTÖRÜNDE ÇALIŞANLARIN YAŞAM MEMNUNİYETİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Ayşe Gül BÖLÜKBAŐI*
Ömer ŐENTÜRK**

Öz

Yaşam memnuniyeti ve mutluluk kavramları, özellikle filozofların ve psikologların uzun bir süre üzerinde durduğu önemli bir konu olmuştur. Eski Yunanlılardan modern filozoflar ve politikacılara kadar tüm önemli düşünürler mutluluğu anlamını sorgulamışlar ve mutluluğu mutlak bir tanımının yapılması için uğraşmışlardır. Ancak, birçok araştırmacı mutluluğu ne olduğuna dair fikirler üzerinde anlaşmamışlar ve mutluluğu hiçbir zaman genel geçer bir tanımını yapamamışlardır. Bu nedenle mutluluk kavramı tarih boyunca çok farklı anlamlar taşımıştır.

Literatürde birçok araştırmacı; insanların cinsiyetleri, yaşları, gelirleri, medeni durumları, eğitim seviyeleri ve sosyal ilişkileri gibi sosyo-demografik özelliklerinin, yaşam memnuniyetleri ve mutlulukları üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Bu araştırmacılardan bazıları bu incelemeler sonucunda, insanların sosyo-demografik özelliklerinin yaşam memnuniyetlerini ve mutluluklarını etkilediğini savunurken, bazıları ise bu durumun aksini savunmaktadırlar. Ancak, insanların yaş, cinsiyet, gelir, medeni durum, eğitim seviyeleri ve sosyal ilişkileri gibi sosyo-demografik özelliklerinin yaşam memnuniyetleri ve mutlulukları üzerinde önemli bir etkiye sahip olması yadsınamaz bir gerçektir.

Bu çalışmada, sigorta sektöründe çalışanların sosyo-demografik özelliklerine göre yaşam memnuniyetleri incelenmiştir. Toplam 250 katılımcıya online anket uygulaması yapılmış olup geri bildirimler SPSS Statistics 22 istatistik programında değerlendirilmiştir. Tablolaştırılan değerlendirme sonuçları, likert ölçek puanlarının ortalamasına göre yorumlanmış ve ki-kare bağımsızlık testinin sonuçlarına göre analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda sigorta sektöründe çalışanların yaş, cinsiyet, gelir, medeni durum, eğitim seviyesi ve sosyal ilişkileri gibi sosyo-demografik özelliklerinin yaşam memnuniyet düzeylerini etkilediği gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Memnuniyeti, Mutluluk, Öznel İyi Oluş, Sigortacılık, Ki-Kare Bağımsızlık Testi

Jel Kodları: C12; G22; J17; J31

* Doç. Dr. Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokulu, Aktüerya Bölümü, abolukbasi@marmara.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Anabilim Dalı, İstanbul, omersenturk6161@gmail.com

A STUDY ON LIFE SATISFACTION OF EMPLOYEES IN INSURANCE SECTOR

Abstract

Life satisfaction and happiness terms have been an important issue and have been emphasized especially by modern philosophers and psychologists for a long time. All thinkers from Ancient Greece to modern philosophers and politicians have questioned the meaning of happiness and tried to define the absolute definition of happiness. But, many researchers haven't reached an agreement on the ideas what happiness is and have't ever made a universal definition of happiness. Thus, the term happiness have had quite different meanings throughout history.

Many researchers in literature, studied the effects of socio-demographic qualities of people such as, sexes, ages, incomes, marital statuses, educational levels and social relations on life satisfaction and happiness. As a result of these studies, some of these researchers have defended that people's socio-demographic qualities affect their life satisfactions and happiness and some of the researchers have defended the opposite. But, people's socio-demographic qualities such as sexes, ages, incomes, marital statuses, educational levels and social relations have an important effect on their life satisfactions and happinesses is a stubborn fact.

In this study, the socio-demographic qualities of workers in insurance sector have been analysed according to their life satisfactions. Online questionnaires have been applied to 250 participants in total and feedbacks have been evaluated by statistics program SPSS Statistics 22. Tabulated evaluation results, have been commented according to the averages of likert scale points and have been analysed according to the results of chi-square independency test. Finally, as a result of these analyses; it has been observed that the socio-demographic qualities of workers in insurance sector such as sex, age, income, marital status, educational level and social relation have affected the life satisfaction levels. social relation have affected the life satisfaction levels.

Keywords: Life Satisfaction, Happiness, Subjective Well-Being, Insurance, Chi-Square Independency Test

Jel Codes: C12; G22; J17; J31

Giriş

Yaşam memnuniyeti kavramı, kişinin kendi yaşamını bilişsel ve duygusal değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Literatüre bakıldığında birçok araştırmacı yaşam memnuniyeti kavramı ile birlikte mutluluk, "Öznel iyi oluş" ve yaşam kalitesi kavramlarının birbirleri yerine kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Ancak, bu kavramlar içerisinde yaşam memnuniyeti kavramı yerine kullanılan en yaygın kavram mutluluktur. Mutluluk kavramı tarih boyunca çok farklı anlamlar taşımıştır. Yaygın dillerdeki bu anlam çeşitliliği mutluluk kavramını bilimsel tartışmalar itmiş ve kelimenin kullanımında hiçbir zaman fikir birliği sağlanamamıştır. Ancak, en yaygın tanımıyla mutluluk iyi olan her şeydir.

Yaşam memnuniyeti kavramı yerine kullanılacak bir diğer kavram ise, "Öznel iyi oluş" kavramıdır. "Öznel iyi oluş" kavramı, mutluluğun psikoloji alanındaki karşılığı olarak ifade

edilmektedir. Bu kavram, kişilerin hem bilişsel değerlendirmelerini hem de duygularının ve ruh hallerinin duygusal değerlendirmesini kapsamaktadır. Her ne kadar bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılsa da yaşam memnuniyeti kavramı, “Öznel iyi oluş” kavramının yalnızca bir parçasıdır. Tarih boyunca yaşam memnuniyeti, “Öznel iyi oluş” ve mutluluk kavramları birçok araştırmacının dikkatini çekmesine rağmen, son yıllarda sistematik bir şekilde çalışılmış ve ölülmüştür.

Yaşam memnuniyeti kavramı ile ilişkilendirilen diğer bir kavram ise, yaşam kalitesidir. Yaşam memnuniyeti, yaşam kalitesinin önemli göstergelerinden biridir. Günümüzde yaşam kalitesi, iyi bir yaşam için gerekli şartların varlığı ve iyi bir yaşam uygulaması olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; bir ülkedeki insanların yaşam kalitelerinin kötü olduğuna dair fikir beyan ettiğimizde; yeterli gıda ihtiyacı, barınma ve sağlık hizmetleri gibi temel gereksinimlerinin yoksunluğunu kastederiz. Başka bir ifadeyle, ülkede yaşayan insanların ülke şartları içerisinde “yaşanabilirlik” olgusunu ele alırız.

Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında birçok araştırmacı, genellikle insanların yaş, gelir, cinsiyet, eğitim durumu, medeni hal ve sosyal ilişkileri gibi sosyo-demografik özelliklerinin insanların yaşam memnuniyetleri ve mutlulukları üzerindeki bir etkisinin olup olmadığını incelemiştir. Bu bağlamda özellikle araştırmacılar, “Kadınlar mı yoksa erkekler mi daha mutludur?”, “İnsanların gelirlerinin yaşam memnuniyetlerine bir katkısı var mıdır?”, “İnsanların yaşlarına göre memnuniyet düzeyleri değişmekte midir?” ve “İnsanların sosyal ilişkileri yaşam memnuniyetlerini ne derece etkilemektedir?” gibi sorulara cevap aramışlardır. Bizde bu çalışmada özellikle sigorta sektöründe çalışanların sosyo-demografik özelliklerinin, yaşam memnuniyetleri üzerinde bir etkisinin olup olmadığını araştırdık ve yaşam memnuniyetlerine etki eden faktörleri belirlemeye çalıştık.

I. Literatür Taraması

Yaşam memnuniyeti ve mutluluk kavramları, filozofların ve psikologların uzun bir süre üzerinde durduğu önemli bir konu olmuştur (Singh ve Jha, 2008, 40). Eski Yunanlılardan modern filozoflar ve politikacılar kadar tüm düşünürler mutluluğun anlamını sorgulamışlardır. Psikologlar mutluluğun belirleyicileri, davranışsal ilişkiler ve deneysel araştırma ölçümleriyle bu tartışmaya önemli ölçüde katkı sağlamışlardır (Worth, Keoning ve Kahneman, 2010, 1). Ancak, yaşam memnuniyeti kavramı, geçmişten günümüze kadar başta Bernice Neugarten, Jeremy Bentham ve Lennart Nordenfelt olmak üzere birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Yaşam memnuniyeti kavramı, 1961 yılında ilk kez Amerikalı Psikolog Bernice Neugarten tarafından ortaya atılmıştır (Akın ve Yalnız, 2015, 96). Neugarten, Havighurst ve Tobin yaşam memnuniyeti kavramını zevk alma, azim ve cesaret, arzu edilen amaçlar ile elde edilen sonuçlar arasındaki uyum, benlik kavramı ve ruh hali gibi beş değişkenden oluşan bir yapı şeklinde tanımlamıştır (Ryff, 1989, 36). Mutluluk arayışı içerisinde olan Bentham ise, 1789 yılında yeni bir ahlak prensibi ileri sürmüştür. Bentham`a göre bir davranışın iyiliği onun ahlakı ile değerlendirilmemeli; aksine, sonuçlarının faydalı olup olmamasıyla değerlendirilmelidir. Bentham sonunda

fayda kavramını insanların mutluluğu olarak düşünmüştür. Bentham psikolojik deneyimler bakımından mutluluğu “memnuniyetlerin ve acıların toplamı” şeklinde tanımlamıştır. Davranışsal sonuçların faydasının vurgulanması yüzünden felsefede bu durum “faydacılık” olarak bilinir. Bu faydanın mutluluğa katkısından dolayı “mutlulukçuluk” dememiz daha doğru olacaktır (Veenvhoven, 2004, 1). Bernice Neugarten, Jeremy Bentham gibi mutluluk kavramı üzerinde çalışmış olan bir diğer araştırmacı ise ünlü tıp ve sağlık hizmetleri profesörü Lennart Nordenfelt`tir. Yaşam kalitesi kavramının, yaşam memnuniyeti kavramıyla tanımlanabileceğini iddia eden Nordenfelt, yaşam kalitesi kavramı yerine kullanılabilir en iyi kavramında mutluluk olduğunu ileri sürmüştür (Nordenfelt, 1994, 35-60).

Literatürde insanların sosyo-demografik özellikleri ve yaşam memnuniyetleri arasındaki ilişki, birçok araştırmacı tarafından kapsamlı bir şekilde araştırılmıştır. Diener ve Lucas`a göre insanların geliri, sağlığı, eğitim durumu ve medeni halleri gibi sosyo-demografik özellikleri, mutluluk ölçümlerinde kullanılan değişkenlerin yalnızca küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Ancak, kişilerin sosyo-demografik özellikleri, kendilerinin “Öznel iyi oluş” derecelerini etkilemesi de yadsınamaz bir gerçektir (Knoop ve Fave, 2013, 139).

Birçok araştırmacı insanların gelir seviyelerinin yaşam memnuniyetlerini etkilediğini ileri sürmektedir. Yetmiş ülkenin yer aldığı dünya çapında yapılan bir araştırmaya göre, kişi başına düşen geliri yüksek olan ülkede yaşayan insanların, hem yaşam memnuniyetleri hem de psikolojik sağlıklarının oldukça yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Louw ve Diğerleri, 1998, 522). Aynı şekilde, 2002 yılında Graham ve Pettinato ortaya çıkan pazar ülkelerinde, nasıl ekonomik şartların insanların mutluluğunu etkilediğini kapsamlı bir şekilde araştırmış ve ekonomik hareketliliğin, ekonomik fırsatların ve insanların gelir seviyelerinin yaşam memnuniyetini etkilediğini keşfetmişlerdir (Štreimikienė ve Grundey, 2009, 10).

Gelir değişkeni, yaşam memnuniyetinin en önemli belirleyicilerinden biridir. Fakat bu değişkene yönelik araştırma sonuçları, modelde kullanılan analiz tekniklerine bağlı olarak çelişki yaratabilmektedir. Genellikle bu faktör, yaşam memnuniyetini olumlu etkilemektedir. Ancak, bazı araştırmacılar her değişkenin ters bir etkisinin olabileceğini iddia etmişlerdir. Her ne kadar çoğu araştırmacı gelir ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin varlığını kabul etse de aksini düşünenlerde mevcuttur. Ferrer-i Carbonell ve Frijters`e göre, gelir faktörü mutluluğun belirleyicisi olmayabilir. Gelir onlar için yalnızca, daha fazla kazançla ilişkili önemli kişilik özelliklerinin gözlemlenebilen bir sonucudur(Celińska ve Olszewski, 2013, 6-7).

İş ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişki birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Ancak, iş ve yaşam memnuniyeti arasındaki nedensel ilişkiyle ilgili kaynaklar, aslında istikrarsız sonuçlar vermesine rağmen, çoğu çalışmalar işteki deneyimler ve iş memnuniyetinin yaşam memnuniyetini etkilediğini savunmaktadır. Bununla birlikte, birçok bilim adamı, iş ve yaşamın karşılıklı olarak ilişki içerisinde olduklarını ve iş memnuniyetinin, bireylerin genel yaşam memnuniyetini etkilediklerini ileri sürmüşlerdir. 1978 yılında Orpen tarafından yapılan on iki aylık bir çalışma, bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Orpen, Güney Afrikalı yetmiş üç yöneticiden elde ettiği verileri kullanarak yapmış olduğu bir analizde, iş memnuniyetinin insanların yaşam memnuniyetini etkilediği sonucuna varmıştır (Chacko, 1983, 163).

Mutluluk ve yaş ilişkisi birçok ülkede yoğun bir Şekilde araştırılmıştır. Ancak, artan yaşın, yaşam memnuniyetini etkileyip etkilemediğine dair hala kesin bir cevap mevcut değildir. Mevcut tahminler ülkeye, zaman dilimine, rneklemeye, yaş gruplarına, kontrol değişkenleri gibi faktörlere bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Bazı araştırmacılar mutluluk ve yaş arasında istikrarlı bir ilişkinin olmadığını savunurken, diğerleri iki değişken arasında kesin bir ilişkinin olduğunu, ancak bu ilişkinin çok büyük olmadığını iddia etmişlerdir (Kolosnitsyna, Khorkina ve Dorzhiev, 2014, 6). Örneğin; yaşlı insanlar arasında yaşam memnuniyetini ölçen Neugarten, Havighurst ve Tobin`in 1961 yılındaki zgn eseri, bugüne kadar tartışmasız sosyal bilimsel yaşlanma araştırmalarının en etkili eserlerinden biri olmuştur. Bu yaşlanma araştırmasına göre, yaşam memnuniyetinin insanların yaşamları boyunca büyük lde stabil kaldığını; gözlemlenebilen değişimin artan yaşla birlikte biraz pozitif eğiliminde olduğunu, ancak son zamanlara doğru sağlık problemlerinin yaşam memnuniyet seviyesini düşürdüğünü ileri sürmektedir. Bazı kanıtlar, sosyal ilişkiler ve yaşam memnuniyeti gibi belirli yaşam çevrelerindeki değişimlerin yaşla birlikte artış eğilimi gösterdiğini ileri sürmektedir (Schafer, Mustillo ve Ferraro, 2013, 572).

Yařam memnuniyetinde cinsiyet faktörünün etkisi aslında tam olarak bilinmemektedir. Bazı araştırmacılar kadınların erkeklerden daha yüksek yaşam memnuniyet seviyelerinin olduğunu ileri sürmektedir. Ancak, bu durumun aksini savunanlarda mevcuttur. Örneęin; 2002 yılında Louis ve Zhao, yapmış oldukları çalışma neticesinde, cinsiyetler arasında farklılığa rastlamadıklarını iddia etmişlerdir. Bu görüş, cinsiyet faktörünün yaşam memnuniyetinin belirleyicisi olmadığına yönelik bir Őüpheye sebep olmuştur. Rojas`ın 2004`te yapmış olduğu bir çalışma ise, bu görüşü destekleyici niteliktedir. Ona göre cinsiyet faktörü memnuniyet seviyesini önemli lde açıklayamamaktadır. Buna ek olarak Rojas, erkeklerin kadınlara göre biraz daha memnun olduğunu, ancak memnuniyet düzeyini belirleyen bağımsız değişkenlerin değerlerinde anlamlı bir fark olmadığını ileri sürmüştür (Celińska ve Olszewski, 2013, 7-8). 1987 yılında Argyle ise, yapmış olduğu bir çalışma neticesinde, bir bütün olarak yaşam memnuniyetinde cinsiyet farklılığının çok az bir etkisinin olduğunu ileri sürmüştür. 1998 yılında Mrocek ve Kolarz daha yeni bir yorum getirerek, kadınların daha az mutlu olduklarını ve tüm yař gruplarında bu durumun devam ettiğini iddia etmişlerdir. Buna karşın, 1999 yılında Nolen-Hoeksema ve Rusting, birçok çalışmanın kadınların erkeklerden daha çok mutlu olduklarını ve daha yoğun pozitif duygular deneyimlediklerini ileri sürmüşlerdir. Ekonomistlerinin, Amerika Birleřik Devletleri, Birleřik Krallık ve çok sayıda Avrupa kıtası ülkelerinden elde ettikleri verilerle yapmış oldukları son istatistiksel analizler, kadınların erkeklerden daha mutlu olduğunu ileri sürmektedir (Easterlin, 2003, 13).

Birçok deneysel çalışma, zengin ülkelerde yaşayan insanların eğitim ve yaşam memnuniyeti seviyeleri arasında olumlu bir ilişkinin olduğunu ileri sürmektedir. 2002 yılında Helliwell, 46 ülkenin yer aldığı World Values Survey`in(Dünya Değerler Araştırması) bireysel düzeydeki verilerini kullanarak çoklu regresyon değerlendirmesinde bulunmuştur. Helliwell yapmış olduğu bu değerlendirme sonunda, yaşam memnuniyeti ve eğitim arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğunu iddia etmektedir. Ancak, diğer bireysel ve ulusal değişkenler regresyon modeline dahil edildiğinde ise, bu istatistiksel olarak anlamlı ilişki kaybolmaktadır. Bu durum, eğitimle ilgili etkilerin diğer faktörler tarafından aracı olabileceğini ileri sürmektedir. 1997 yılında Ross ve Van Willigen,

1999 yılında Dench ve Regan, Amerika Birleşik Devletleri için bu duruma benzer sonuçlar elde etmiş; eğitim ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkinin psiko-sosyal kaynaklar tarafından aracı edildiğini ileri sürmüşlerdir (Feinstein, Duckworth ve Sabates, 2008, 93).

Yaşam memnuniyeti ve kültür üzerine yapılan çalışmalar ise, bireyci ve toplumcu olmak üzere iki kültür türü arasındaki farklılığı tartışmaktadır. Bireyci kültürler, insanların ihtiyaçlarına, bağımsızlıklarına, seçim özgürlüğüne sahip olmaya odaklanırken toplumcu kültürler, aile birimi ve toplum gibi diğerlerinin istek ve ihtiyaçlarına odaklanmaktadır (Kates, 2007, 52). Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa ülkeleri gibi bireyci toplumdaki insanlar kişisel hedeflerine ve isteklerine yönlendirilmektedir. Buna karşılık, toplumcu kültürdeki insanlar ise, en önemli grup olarak görülür ve bireyler kendi arzularını grubun arzularına feda etmeye hazırdırlar. Bireyci ve toplumcu milletler “Öznel iyi oluşun” farklı göstergeleriyle karşılaştırıldığında, bireyci milletlerin genel yaşam memnuniyet seviyelerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Loewe ve Diğerleri, 2014, 73).

Sosyal ilişkilerin kalitesi insanların yaşam memnuniyetlerini önemli ölçüde etkilemektedir (Ma ve Diğerleri, 2015, 173). 2012 yılında Vinson ve Ericson yapmış oldukları çalışmada, insanların aile ilişkilerinin ve medeni durumlarının, mutluluğun önemli belirleyicileri olduğunu ifade etmişlerdir (Vinson ve Ericson, 2012, 8). Özellikle insanların evlilik ile ilgili mutlulukları, evrensel yaşam memnuniyetini belirlemede çok daha büyük bir öneme sahiptir. Daha önceki birçok araştırma, insanların evlilik ile ilgili mutluluklarının, evliliklerinin başlarında azaldığını ve sonraki yaşam döngülerinde ise arttığını göstermektedir. Ayrıca birçok araştırmacı, insanlar arasındaki cinsiyet farklılıklarının, insanların kişilik özelliklerinin ve çocuk sahibi olup olmamalarının, evlilik ile ilgili mutluluklarını önemli ölçüde etkilediklerini ileri sürmüşlerdir (İsmail, Hafezi ve Nor, 2014, 200).

2. Yaşam Memnuniyeti ve Mutluluk Kavramları

2.1. Yaşam Memnuniyeti

Yaşam memnuniyeti, zihinsel değerlendirme süreci anlamına gelmektedir. Shin ve Johnson yaşam memnuniyetini, kişilerin kendi seçmiş olduğu kriterlere göre yaşam kalitelerini bir bütün olarak değerlendirmesi olarak tanımlamıştır. Memnuniyetin değerlendirilmesi, kişilerin kendilerine göre uygun standartların ne olduğuyla ilgili durum karşılaştırması yapmalarına bağlıdır (Diener ve Diğerleri, 1985, 71). Amaçlarını gerçekleştirmek isteyen kişiler yaşamlarını sürekli olarak sorgulamaktadır. Bu amaçlar, kişilerin yaşamlarından memnun olmasını sağlayan önemli etkenlerdir. Bu yüzden, günümüzde hemen hemen her gelişmiş ülke, vatandaşlarının yaşamlarından memnun olmasını önemsemektedir. Çünkü yaşam memnuniyeti, sosyal ve ekonomik gelişmeyle yakından ilgilidir (Shali, 2007, 1).

Yaşam memnuniyeti, “Öznel iyi oluş”, mutluluk ve yaşam kalitesi kavramsal olarak birbirleriyle ilişkili olarak ifade edilmektedir. “Öznel iyi oluş”, yaşamlarını iyi bir şekilde sürdüren insanların duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Yaşam memnuniyeti, “Öznel iyi oluşun” kavramsal yönü olarak tanımlanmakta ve kişilerin kendi yaşam kalitelerini bir bütün olarak değerlendirmesi

anlamına gelmektedir (Singh ve Jha, 2008, 40). Bu değerlendirmeler insanların olaylara karşı tepkilerini, ruh hallerini içermekte ve iş, evlilik gibi alanlarda memnuniyetlerinin sorgulanmasına yardımcı olmaktadır. Her ne kadar yaşam memnuniyeti ile “Öznel iyi oluş” kavramları birlikte kullanılsa da yaşam memnuniyeti, “Öznel iyi oluş” kavramının yalnızca bir parçasıdır (Diener, Lucas ve Oishi, 2003, 403).

1967 yılında Warner Wilson “Correlates of Avowed Happiness(Belli Mutluluk İlişkileri)” başlıklı araştırmasında “Öznel iyi oluş” kavramına genişçe yer vermiştir. Ayrıca Wilson; genç, sağlıklı, kültürlü, yüksek maaşlı, dışa dönük, iyimser, özgürlüğüne düşkün, dinine bağlı, özgüveni yüksek birisiyle evli, iş ahlaki bulunan, oldukça zeki birisinin mutlu bir kişi olduğu sonucuna varmış ve bu görüş “Öznel iyi oluş” araştırmalarını önemli ölçüde geliştirmiştir. Ancak, araştırmacılar demografik faktörler ile “Öznel iyi oluş” kavramı arasındaki ilişkinin varlığıyla ilgilenmekten ziyade mutluluğun altında yatan sebepleri anlamaya odaklanmışlardır (Diener ve Diğerleri, 1999, 276).

2.2. Mutluluk

“Mutluluk ne anlama gelmektedir?” sorusu birçok insana sorulmuş ve genelde iki tür cevap alınmıştır. Bu cevaplar, zevk gibi olumlu duyguları sıklıkla deneyimlemek ve kısmen ya da tamamen yaşamdan memnun olmaktır. Bu iki cevap mutluluğun muhtemel bileşenleridir. Ancak mutluluk; mutsuzluk ve depresyonla olumsuz bir şekilde ilişkili olmasına rağmen, bu durumların zıttı değildir. 1978 yılında Andrews ve Withey ilk kez, psikolojik rahatsızlık ya da negatif duyguların yoksunluğu, pozitif duygular ve yaşam memnuniyetinin, mutluluğun üç muhtemel bileşenleri olduğunu kabul etmişlerdir. Mutluluğun bu kavramlaştırılması, sayısı her geçen gün artan birçok araştırmacı tarafından desteklenmiştir (Lu ve Shih, 1997, 181-182).

Edward Diener ve arkadaşları, iyi bir yaşamın yaygın kabul edilen bileşeninin mutluluk olduğunu ifade etmişlerdir. Ne yazık ki, mutluluğun niteliği bugüne kadar tek bir şekilde tanımlanamamıştır. Mutluluk; memnuniyet, yaşam memnuniyeti, pozitif duygular, anlamlı bir yaşam ya da diğer kavramlar arasında gönül rahatlığı duygusu anlamına gelebilmektedir. Ekonomistlere göre mutluluk, memnuniyet, zevk ve refahtan farklı bir kavram değildir. Ekonomistler tarafından mutluluk genellikle tanımlanmamakta, ancak deneysel olarak ölçülmektedir. Ng., mutluluğu, refah olarak tanımlarken Oswald, memnuniyet ya da zevk olarak tanımlamaktadır. Easterlin, mutluluk, “Öznel iyi oluş”, memnuniyet, fayda, iyilik ve refah terimlerinin birbirlerinin yerine kullanılabileceğini ifade etmiştir. Sosyolog Ruut Veenhoven ise, mutluluk ve yaşam memnuniyeti terimlerini, kapsamlı bir değerlendirme yapabilmek için kullandığını ifade etmiştir. Bu açıklamalara bakıldığında, mutluluk kavramı birçok araştırmacı için farklı anlamlar içermekte ve bu yüzden, mutluluk kavramına yönelik birçok farklı tanım yapılmaktadır (Bruni ve Porta, 2007, 17).

2.2.1. Psikolojide Mutluluk

Bilimsel öğreti olan psikolojinin ilk zamanlarından beri, memnuniyet ya da memnuniyetsizlik duygusu, bilinçli deneyimin bir temel boyutu olarak tanımlanmıştır. Bu durum, akademik

çalışmalarda genellikle “Öznel iyi oluş” ya da “psikolojik mutluluk” olarak adlandırılmaktadır (Warr, 2011, 19). İnsanların kendi yaşamlarını değerlendirmesi anlamına gelen “Öznel iyi oluş”, psikoloji alanında en fazla dikkat çeken konulardan biri olmuştur. Bu kavram, hem bilişsel değerlendirme hem de duyguların ve ruh hallerinin duygusal değerlendirmesini içermektedir. Psikoloji alanında yapılan birçok çalışma, “Öznel iyi oluşun” büyük ölçüde kişilik ve huy gibi ruhsal değişkenlerden etkilendiğini, ılımlı ölçüde iş, evlilik ve sosyal sınıf gibi bağlamsal faktörlerden etkilendiğini ileri sürmektedir (Benet-Martínez ve Karatipoğlu-Aygün, 2003, 38).

Bazı ekonomistler mutluluğun eş anlamlısı olarak “Öznel iyi oluş” kavramını kullanmaktadır. Bu kavramın, psikolojik çalışmalardaki hikâyesi oldukça karmaşıktır. Aslında psikolojide, mutluluk üzerine yapılan deneysel çalışmalar 1950’lerde başlamıştır. Genelde psikologlar, mutluluk ifadesini ekonomistlere göre daha fazla hassasiyetle kullanmaktadırlar. Çünkü psikologlar, bilişsel unsur olan yaşam memnuniyetini, duygusal etken olan sevgiyi ve genel mutluluk durumu olarak tanımlanan “Öznel iyi oluş” kavramını birbirlerinden ayırt edebilmektedirler (Bruni, Comim ve Pugno, 2008, 118).

Pozitif psikolojinin ana konusu olarak bilinen “Öznel iyi oluş” kavramı, çoğunlukla kişinin kendi yaşamını bilişsel ve duygusal değerlendirmesi olarak tanımlanmaktadır. Diener ve Seligman’a göre bu kavram, kişinin olumlu duygularını, işini, yaşam memnuniyetini ve anlamını göz önünde bulunduran bireysel yaşamın değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Musek ve Avsec için “Öznel iyi oluş” ise, kişinin yaşamına dair bir dizi değerlendirmeleri birleştiren temel bir düşüncedir (Cruz-Cunha ve Varajão, 2011, 123).

Psikolojide mutluluk birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde kavramlaştırılmıştır. Örneğin; Parducci’nin mutluluk teorisi, psikolojik mutluluk kavramlaştırılmasının en iyi örneklerinden birisidir. Parducci mutluluğu, ayrılmış anlık memnuniyet ve acının bir teorik toplamı olarak görmektedir. Ancak, mutluluk özel bir anı temsil etmesine rağmen, bu kavram çoğunlukla kişinin yaşam ömrü gibi çok daha uzun bir süreci ifade etmektedir. Psikolojik yaşam kalitesi araştırmalarında öncü bilim adamı Daniel Kahneman ise mutluluğu, mutluluğun gerçek zaman duygularıyla ilişkilendirilen duygular olarak kavramlaştırmakta ve mutluluğu, “objektif mutluluk” olarak adlandırmaktadır. Haybron ise, psikolojik mutluluğu, aslında keyif, huzur ve sevgi duygularını içeren bir düşünce durumu olarak ifade etmektedir (Sirgy, 2012, 101).

2.2.2. Felsefede Mutluluk

Tarih boyunca mutluluk kavramı, özellikle eski Yunan ve Ortaçağ dönemlerinde felsefe için önemli bir konu olmuştur (Chekola, 2010, 1). Filozoflar uzun bir süre boyunca mutluluk kavramı üzerinde tartışmışlardır. Mutluluk konusunda en eski düşünürlerden biri olan Democritus, mutlu bir yaşamın eğlenceli olması gerektiğini ileri sürmüştür. Democritus’un mutluluk tanımı, istek, keyif, memnuniyet ve öznellik hakkındaki düşünceleri de içermektedir. Ancak bu görüş, Socrates, Plato ve Aristotle’ın “eudaimonia” mutluluk tanımını desteklemesi yüzünden önemini kaybetmiştir (Costa ve Diğerleri, 2004, 188).

Aristotle mutluluğu, en büyük fayda, tüm diğer faydaların amaçladığı bir son ve ruhun bir hareketinin mükemmellik ile uyumu olarak adlandırmıştır. Ayrıca mutluluğun, iyi bir yaşam ile kişi için bu yaşamın iyi devam etmesinden oluştuğunu ifade etmiştir. Onun için mutluluk, ne bir duygu ne de bir ruhtur. Aksine mutluluk, yol gösteren örnek bir yaşamdan ortaya çıkan nesnel bir koşuldur (Bellioiti, 2001, 119). O, mutluluğun amaçlanan bir hareket olduğunu, mutsuzluğun ise, bu hareketin bir sonucu olduğunu ileri sürmüştür (Rorty, 1992, 107). Dahası mutluluğu, en büyük ve en son iyilik olarak tanımlamış ve mutluluğun sadece, son ve yeterli bir değer olduğunu ileri sürmüştür. Son olduğunu düşünmüştür; çünkü her Őey sadece amaçlar içindir. Yeterli olduğunu düşünmüştür; çünkü mutluluk elde edildiğinde başka hiç bir Őey arzu edilmez (Michalos, 2005, 421). Ayrıca Aristotle, erdem olmadan insanların mutlu olamayacağını ifade etmiştir. (Bellioiti, 2001, 119). Çünkü o, erdemi, mutluluğun kaynağı olarak düşünmektedir (Martin, 2007, 91).

Plato ise, genellikle mutluluğu insan aklının kalitesi olarak desteklemektedir. Ancak, erdemin memnuniyet olma teorisini kabul etmediği gibi erdemin mutluluk olma prensibini de reddetmektedir. Bunun yerine hem Plato hem de Mill, erdemin mutluluğu kapsadığını ileri sürmektedir. Ancak, her ikisi de mutluluğu farklı Şekillerde tanımlamıştır. Mill'e göre mutluluk, memnuniyet terimiyle zdeşken, Plato'ya göre mutluluk, iyi bir yaşam ile ilgilidir. Plato, mutluluğun uyumlu bir yaşamı kapsadığına inanmaktadır. Ona göre, bir kişi sadece ruhu mutlulukla uyulursa mutlu olabilir. Bu yüzden o, mutluluk ile memnuniyet arasında bir ilişkinin zorunlu olmadığına inanmaktadır (Sharma, 1991, 78-79).

2.3. Yaşam Memnuniyeti ve Mutluluk Arasındaki İlişki

Mutluluk ve yaşam memnuniyeti kavramları pozitif psikolojide çalışılan iki önemli yapıdır. Mutluluk kavramı, pozitif duygular ve memnuniyeti içeren ağır bir terim olarak ifade edilmektedir. Yaşam memnuniyeti ise, kişinin kendi yaşamını bilişsel ve duygusal değerlendirmesi olarak tanımlanmakta ve pozitif duyguların varlığı, negatif duyguların yoksunluğu, memnuniyet ve başarının bilişsel değerlendirilmesi olarak ifade edilmektedir (Barak, Tishler ve Aizenberg, 2011, 122). Aslında, "yaşam memnuniyeti", "mutluluk", "yaşam kalitesi" ve "znel iyi oluş" kavramları literatürde birbirlerinin yerlerine kullanılabilir (Yi, 2013, 313). Ancak, Ed. Diener yapmış olduğu çalışmalar neticesinde "znel iyi oluşun" dört farklı bileşenden oluştuğunu ifade etmiştir. Bu bileşenler; hoş duygular (keyif, gönül rahatlığı, mutluluk vb.), hoş olmayan duygular (znt, öfke, kaygı, stres vb.), kapsamlı yaşam değerlendirmesi (yaşamı değerlendirme, anlama, başarı vb.) ve yaşam alanından (evlilik, iş, sağlık vb.) oluşmaktadır. Bu açıklamaya bakıldığında mutluluk, "znel iyi oluş" kavramından daha dar bir kavram olmakla birlikte yaşam memnuniyetinden de farklıdır. Mutluluk ve yaşam memnuniyetinin her ikisi de "znel iyi oluş" kavramının yalnızca bir parçasıdır (Bruni, 2006, 6).

Yaşam memnuniyeti ve mutluluk arasında bazen önemsiz farklar olmasına rağmen, bu terimler genellikle birbirlerinin yerlerine kullanılabilir. Bu durumun iki temel sebebi vardır. Birincisi, kişinin herhangi bir olayda hayat iktidarsızlığını değerlendirirken biliş ve duygu arasındaki teorik ayrım. İkincisi ise, yaşam memnuniyeti ve mutluluk aynı ölçülen öncelikli

kavramlardır. Her ne kadar mutluluk ve yaşam memnuniyeti arasında psikologlar açısından farklılık olsa da, bu kavramları ele alan sosyal ve politik bilim üzerinde çalışan çoğu bilim adamı, bu kavramları eş anlamlı olarak kabul etmektedir (Radcliff, 2013, 78).

3. Uygulama

3.1. Yöntem ve Veri

Bu çalışmada sigorta şirketlerinin genel müdürlüklerinde, bölge müdürlüklerinde ve yetkin acentelerde çalışan toplam 250 katılımcıya uygulanan online yaşam memnuniyeti anketi neticesinde elde edilen veriler istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir. Bu analiz için SPSS Statistics 22 istatistik programından yararlanılmıştır. Değerlendirme sonuçları tabloleştirilmiş olup, likert ölçek puanlarının ortalamasına göre yorumlanmış ve ki-kare bağımsızlık testinin sonuçlarına göre analiz edilmiştir.

Ki-kare bağımsızlık testi yaparken serbestlik derecesinin birden büyük($df > 1$) ve beklenen değeri 5`ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20`sini aştığı durumlarda ki-kare testine ilişkin sonuçların yorumlanması doğru değildir (Büyüköztürk, 2016, 158-163). Bu nedenle uygulamamızda beklenen değeri 5`ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20`sini aştığı durumlarda "Recode(Yeniden Kodlama)" komutu kullanılarak ilgili satır ya da sütun düzeylerinde birleştirme yoluna gidilmiştir. Böylece beklenen değeri 5`ten küçük olan gözenek sayısının %20`nin altına düşürülebileceği öngörülmüştür.

Ki-kare bağımsızlık testinin anlamlı çıkması sonucunda Pearson`un Kontenjans Katsayısı hesaplanmıştır. Aralarında anlamlı bir ilişki bulunan değişkenler için hesaplanmış kontenjans katsayısı(k); $k \leq 0,30$ ise değişkenler arasında düşük düzeyde bir ilişki, $0,30 < k < 0,70$ ise değişkenler arasında orta düzeyde bir ilişki ve $0,70 \leq k$ ise değişkenler arasında yüksek düzeyde bir ilişki şeklinde yorumlanmıştır. Ayrıca, araştırmamızda likert ölçek puanlarının ortalamasına göre çapraz tablolara konu olan bazı değişkenler yorumlanmaya çalışılmıştır. Likert ölçek puanlarının ortalaması(\bar{X}); eğer $\bar{X} < 2,5$ ise yaşamından memnun değil, $2,5 \leq \bar{X} \leq 3,5$ ise orta düzeyde memnun ve $\bar{X} \geq 3,5$ ise yaşamından memnun olarak değerlendirilmiştir.

3.2. Analiz

Ki-kare bağımsızlık testinin sonuçları ile bazı değişkenlerin likert ölçek puanlarının ortalamalarına göre memnuniyet düzeyleri aşağıdaki sonuç tablolarına yansıtılmıştır.

Tablo 1. Ki-Kare Bağımsızlık Testi Sonuçları ve Kontenjans Katsayıları

Değişken İsimleri	Ki-Kare Değeri (χ^2)	Serbestlik Derecesi (df)	Anlamlılık Düzeyi (p)	Kontenjans Katsayısı (k)
Cinsiyet * Yaşam Memnuniyeti	38,808	4	0,000	0,367
Yaş * Yaşam Memnuniyeti	22,489	8	0,004	0,287
Medeni Durum * Yaşam Memnuniyeti	76,805	8	0,000	0,488
Medeni Durum * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	68,435	4	0,000	0,464
Eğitim Durumu * Yaşam Memnuniyeti	87,844	20	0,000	0,510
Eğitim Durumu(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	40,234	4	0,000	0,372
ocuk Sayısı * Yaşam Memnuniyeti	36,991	12	0,000	0,360
ocuk Sayısı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	25,268	4	0,000	0,303
Aylık Gelir * Yaşam Memnuniyeti	77,510	12	0,000	0,490
Aylık Gelir(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti	62,937	8	0,000	0,448
Ev-İşyeri Arasında Geçen Süre * Yaşam Memnuniyeti	120,167	16	0,000	0,570
Ev-İşyeri Arasında Geçen Süre * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	83,288	8	0,000	0,500
İşyerindeki alışma Ortamından Duyulan Memnuniyet * Yaşam Memnuniyeti	350,277	16	0,000	0,764
İşyerindeki alışma Ortamından Duyulan Memnuniyet(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	182,054	4	0,000	0,649
İşyerindeki alışma Koşullarından Duyulan Memnuniyet * Yaşam Memnuniyeti	269,430	16	0,000	0,720
İşyerindeki alışma Koşullarından Duyulan Memnuniyet(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti	151,107	8	0,000	0,614
Kim Mutlu Eder* Yaşam Memnuniyeti	100,914	20	0,000	0,536
Kim Mutlu Eder * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	84,506	10	0,000	0,503
Ne Mutlu Eder * Yaşam Memnuniyeti	92,780	16	0,000	0,520
Ne Mutlu Eder * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	86,096	8	0,000	0,506
Sağlık Memnuniyeti * Yaşam Memnuniyeti	42,501	16	0,000	0,381
Sağlık Memnuniyeti(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	10,231	4	0,037	0,200
Yaşam Standardından Duyulan Memnuniyet * Yaşam Memnuniyeti	310,831	16	0,000	0,750
Yaşam Standardından Duyulan Memnuniyet(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	195,891	4	0,000	0,663
İş Memnuniyeti * Yaşam Memnuniyeti	347,105	16	0,000	0,763
İş Memnuniyeti * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	201,371	8	0,000	0,668
evre Memnuniyeti * Yaşam Memnuniyeti	183,510	12	0,000	0,651
evre Memnuniyeti * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	126,325	6	0,000	0,579
İş-Yaşam Dengesinden Duyulan Memnuniyet * Yaşam Memnuniyeti	237,955	16	0,000	0,698

Değişken İsimleri	Ki-Kare Değeri (χ^2)	Serbestlik Derecesi (df)	Anlamlılık Düzeyi (p)	Kontenjans Katsayısı (k)
İş-Yaşam Dengesinden Duyulan Memnuniyet(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	159,786	4	0,000	0,624
Kültürel Aktivitelere Katılma Sıklığı * Yaşam Memnuniyeti	82,020	12	0,000	0,497
Kültürel Aktivitelere Katılma Sıklığı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	74,417	4	0,000	0,479
Eğlendiren Aktivitelere Katılma Sıklığı * Yaşam Memnuniyeti	41,327	12	0,000	0,377
Eğlendiren Aktivitelere Katılma Sıklığı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti	35,237	8	0,000	0,351
Sportif Aktivitelere Katılma Sıklığı * Yaşam Memnuniyeti	31,469	12	0,002	0,334
Sportif Aktivitelere Katılma Sıklığı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti	21,988	8	0,005	0,284
Aile ile Zaman Geçirme Sıklığı * Yaşam Memnuniyeti	107,234	12	0,000	0,549
Aile ile Zaman Geçirme Sıklığı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	84,012	4	0,000	0,502
Arkadaşlar ile Zaman Geçirme Sıklığı * Yaşam Memnuniyeti	37,245	12	0,000	0,360
Arkadaşlar ile Zaman Geçirme Sıklığı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	32,950	4	0,000	0,341
Gönüllülük Kapsamındaki Aktivitelere Katılma Sıklığı * Yaşam Memnuniyeti	81,882	12	0,000	0,497
Gönüllülük Kapsamındaki Aktivitelere Katılma Sıklığı(Y.K.) * Yaşam Memnuniyeti(Y.K.)	68,966	4	0,000	0,465
Cinsiyet * Kim Mutlu Eder	24,561	5	0,000	0,299
Cinsiyet * Ne Mutlu Eder	51,163	4	0,000	0,412
Aylık Gelir * Kim Mutlu Eder	96,856	15	0,000	0,528
Aylık Gelir(Y.K.) * Kim Mutlu Eder	92,728	10	0,000	0,520
Aylık Gelir * Ne Mutlu Eder	85,871	12	0,000	0,506
Yaş * Kim Mutlu Eder	68,755	10	0,000	0,464
Yaş * Ne Mutlu Eder	76,908	8	0,000	0,485
Medeni Durum * Kim Mutlu Eder	203,703	10	0,000	0,670
Medeni Durum * Ne Mutlu Eder	70,364	8	0,000	0,469
Eğitim Durumu(Y.K.) * Kim Mutlu Eder	45,788	10	0,000	0,393
Eğitim Durumu(Y.K.) * Ne Mutlu Eder	35,449	8	0,000	0,352

Y.K.= Yeniden Kodlanmış

Kalın Yazı Tipi: Değişkenlerin ki-kare bağımsızlık testine ilişkin sonuçlarının yorumlanması doğru değildir.

Tablo 2. Likert lek Puanlarının Ortalamalarına Göre Memnuniyet Düzeyleri

Likert lek Puanlarının Ortalamalarına Göre Memnuniyet Düzeyleri				
	Değişkenler	Memnun Değil	Orta	Memnun
Yaşamlarından Duymuş Oldukları Memnuniyet Düzeyi	Cinsiyet	-	Erkek	Kadın
	Yaş	-	0-28	29-39, 40 veya zeri
	Medeni Durum	-	Hiç evlenmemiş, Boşanmış	Evli
	ocuk Sayısı	-	-	Hepsi
	Aylık Gelir	-	1300-2500 TL	2501-3700 TL, 3701 TL veya zeri
	Ev-İşyeri Arasındaki Süre	-	90-119 dakika, 120 dakika veya üzeri	0-30 dakika, 31-59 dakika
	Ne Mutlu Eder	-	Güç, Başarı, Para	Sağlık, Sevgi
	Kültürel Aktivitelere Katılma Sıklığı	-	Hiç	Yılda birkaç kez, Ayda en az 1 defa
	Eğlendiren Aktivitelere Katılma Sıklığı	-	Hiçbir zaman ya da yılda birkaç kez	Haftada en az 1 defa,
	Sportif Aktivitelere Katılma Sıklığı	-	Hiç	Ayda en az 1 defa, Yılda birkaç kez
	Aile ile Zaman Geçirme Sıklığı	-	Ayda 1-2 defa, Hiçbir zaman ya da yılda birkaç kez	Haftada en az 1 defa
	Arkadaşlar ile Zaman Geçirme Sıklığı	-	Hiçbir zaman ya da yılda birkaç kez	Haftada en az 1 defa, Ayda 1-2 defa

3.3. Analiz Sonuçları

Tablo 1`de değişkenlerin ki-kare bağımsızlık testine ilişkin sonuçları ile kontenjans katsayıları gösterilmektedir. Bu tabloya bakıldığında; sigorta sektöründe çalışanların cinsiyetleri, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemekte olduğu görülmektedir. Bu değişkenler için hesaplanan kontenjans katsayısı 0,367 olduğu için, bu değişkenler arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenilmektedir. Tablo 2`deki likert ölçek puanlarının ortalamasına bakıldığında ise, kadınların erkeklere göre yaşamlarından daha memnun olduğu söylenilmektedir.

Sigorta sektöründe çalışanların yaşları ile yaşam memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kontenjans katsayısının 0,287 olması sebebiyle, değişkenler arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu söylenilmektedir. Likert lek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise, 29-39 yaş grubunda bulunan kişiler ile 40 veya üzeri yaş grubunda bulunan kişiler yaşamlarından memnunken, 0-28 yaş grubunda bulunan kişiler yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Çalışanların medeni durumları ile yaşam memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, çalışanların medeni durumları, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Kontenjans katsayısının 0,464 olması sebebiyle değişkenler arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise, evli olan çalışanlar yaşamlarından memnunken, hiç evlenmemiş çalışanlar ile boşanmış olan çalışanlar yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Çalışanların çocuk sayısı ile yaşam memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kontenjans katsayısının 0,303 olması sebebiyle, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise, çocuk sayısı değişkenindeki tüm grupların yaşamlarından memnun olduğu gözlemlenmiştir.

Çalışanların aylık gelirleri, yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir. Kontenjans katsayısının 0,448 olması sebebiyle çalışanların aylık gelirleri ile yaşam memnuniyetleri arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise, 2501-3700 TL ve 3701 TL veya üzeri gelir grubunda bulunan kişiler yaşamlarından memnunken, 1300-2500 TL gelir grubunda bulunan kişilerin yaşamlarından orta düzeyde memnun oldukları gözlemlenmiştir.

Çalışanların ev-işyeri arasında geçen süre ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, bu süre yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir. Kontenjans katsayısının 0,50 olması sebebiyle, bu değişkenler arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise, ev-işyeri arasında geçen süre 0-30 dakika olan çalışanlar ile 31-59 dakika olan çalışanlar yaşamlarından memnunken, 60-89 dakika, 90-119 dakika ve 120 veya üzeri dakika olan çalışanlar yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Sigorta sektöründe çalışanların çalışma ortamından duymuş olduğu memnuniyet düzeyleri, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Kontenjans katsayısının 0,649 olması sebebiyle bu iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir.

İşyerindeki çalışma koşulları çalışanların yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Kontenjans katsayısı 0,614 olması nedeniyle, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzey bir ilişki olduğu söylenebilmektedir.

Ne Mutlu Eder değişkeni ile çalışanların yaşam memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kontenjans katsayısının 0,506 olması sebebiyle, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise; güç, başarı ve para faktörünü mutluluk kaynağı olarak gören sigorta sektöründe çalışanlar yaşamlarından orta düzeyde memnunken, sağlık ve sevgi faktörünü mutluluk kaynağı olarak gören çalışanlar yaşamlarından memnundurlar.

Sigorta sektöründe çalışanların yaşam standartlarından duydukları memnuniyet düzeyleri ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, çalışanların

yaşam standartlarından duymuş oldukları memnuniyet düzeyleri yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir. Kontenjans katsayısının 0,663 olması sebebiyle bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu söylenebilmektedir.

Çalışanların işlerinden memnun olma düzeyleri ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların iş memnuniyetleri, yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,668 olarak hesaplanmış olup, bu iki değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışanların iş-yaşam dengesinden duydukları memnuniyet düzeyleri ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların iş-yaşam dengesinden duydukları memnuniyet düzeyleri, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,624 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışanların kültürel aktivitelere katılma sıklıkları ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların kültürel aktivitelere katılma sıklıkları, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,479 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Likert lek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise; kültürel aktivitelere ayda en az 1 defa katılanlar ile yılda birkaç kez katılanlar yaşamlarından memnunken, kültürel aktivitelere hiç katılmayanlar yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Sigorta sektöründe çalışanların kendilerini eğlendiren aktivitelere katılma sıklıkları ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların kendilerini eğlendiren aktivitelere katılma sıklıkları, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,351 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Likert lek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise; eğlendiren aktivitelere haftada en az 1 defa katılanlar ile ayda 1-2 defa katılanlar yaşamlarından memnunken, hiçbir zaman ya da yılda birkaç kez katılanlar yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Sigorta sektöründe çalışanların sportif aktivitelere katılma sıklıkları ile yaşam memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların sportif aktivitelere katılma sıklıkları, yaşam memnuniyet düzeylerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,284 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Likert lek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise; sportif aktivitelere ayda en az 1 defa ve yılda birkaç kez katılanlar yaşamlarından memnunken, hiç katılmayanlar yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Sigorta sektöründe çalışanların aileleri ile zaman geçirme sıklıkları ile yaşam memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların aileleri ile zaman geçirme sıklıkları, yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,502 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise; ailesiyle haftada en az 1 defa zaman geçirenler yaşamlarından memnunken, hiçbir zaman ya da yılda birkaç kez zaman geçirenler ile ayda 1-2 defa zaman geçirenler yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Sigorta sektöründe çalışanların arkadaşlarıyla zaman geçirme sıklıkları ile yaşam memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların arkadaşları ile zaman geçirme sıklıkları, yaşam memnuniyetlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,341 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Likert ölçek puanlarının ortalamasına göre memnuniyet düzeyleri incelendiğinde ise; haftada en az 1 defa ve ayda 1-2 defa arkadaşları ile zaman geçirenler yaşamlarından memnunken, hiçbir zaman ya da yılda birkaç kez zaman geçirenler yaşamlarından orta düzeyde memnundurlar.

Ki-kare bağımsızlık testine ilişkin sonuçlar incelendiğinde; “Cinsiyet” değişkeni ile “Ne Mutlu Eder” değişkeni arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların cinsiyetleri, mutluluk kaynağı olarak gördüğü faktörlere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,412 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

“Cinsiyet” değişkeni ile “Ne Mutlu Eder” değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların cinsiyetleri, mutluluk kaynağı olarak gördüğü faktörlere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,412 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

“Aylık Gelir” değişkeni ile “Kim Mutlu Eder” değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların aylık gelir durumları, kendilerini mutlu eden kişilere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,520 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

“Aylık Gelir” değişkeni ile “Ne Mutlu Eder” değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların aylık gelir durumları, mutluluk kaynağı olarak gördüğü faktörlere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,506 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

“Yaş” değişkeni ile “Kim Mutlu Eder” değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır. Diğer bir deyişle, sigorta sektöründe çalışanların yaşları ile kendilerini mutlu eden kişiler arasında anlamlı

bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Bu ilişkinin gücünü belirlenmek amacıyla kontenjans katsayısı 0,464 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

“Yaş” değişkeni ile “Ne Mutlu Eder” değişkeni arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların yaşları ile mutluluk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu söylenebilmektedir. Bu ilişkinin gücünü belirlenmek amacıyla kontenjans katsayısı 0,485 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışanların medeni durumları ile kendilerini mutlu eden kişiler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların medeni durumları kendilerini mutlu eden kişilere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin gücünü belirlenmek amacıyla kontenjans katsayısı 0,670 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışanların medeni durumları ile mutluluk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların medeni durumları mutluluk faktörlerine ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin gücünü belirlenmek amacıyla kontenjans katsayısı 0,469 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışanların eğitim durumları ile kendilerini mutlu eden kişiler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların eğitim durumları, kendilerini mutlu eden kişilere ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,393 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Sigorta sektöründe çalışanların eğitim durumları ile mutluluk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Başka bir ifadeyle, sigorta sektöründe çalışanların eğitim durumları, mutluluk faktörlerine ilişkin görüşlerini etkilemektedir. Bu etkinin şiddetini belirlemek amacıyla kontenjans katsayısı 0,352 olarak hesaplanmış olup, bu iki bağımsız değişken arasında orta düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Yukarıdaki değişkenler dışındaki değişkenlerin ki-kare bağımsızlık testine ilişkin sonuçlarının yorumlanması doğru olmadığı için sonuç bölümünde bu değişkenlere yer verilmemiştir. Ki-kare bağımsızlık testine ilişkin sonuçların yorumlanabilmesi için, beklenen değeri 5`ten kkk olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20`sini aşmaması gerekmektedir. Aksi takdirde, bu sonuçların yorumlanması yanıltıcı olacaktır.

4. Sonuç ve Değerlendirme

Mutluluk kavramının tarihsel gelişimine bakıldığında, çok farklı anlamlara sahip olduğu görülmektedir. Aslında mutluluk kavramının tarihi, onu neyin oluşturduğuna dair devam eden

tartışmalar ile betimlenmiştir. Her ne kadar filozoflardan psikologlara kadar birçok araştırmacı tarih boyunca, mutluluğun genel-geçer bir tanımının yapılması için uğraşa da dillerdeki bu karışıklık mutluluğun ortak bir tanımının yapılmasını zorlaştırmıştır. Bu nedenle, bu kavram her araştırmacı için farklı anlamlar taşımaktadır. Ancak, en geniş anlamıyla mutluluk iyi olan her şeydir. Mutluluğun bu tanımı, mutluluk kavramının yaşam kalitesi, refah ve yaşam memnuniyeti gibi kavramlarla birlikte kullanılabileceğini göstermektedir.

Literatürde yaşam memnuniyeti, mutluluk, “Öznel iyi oluş” ve yaşam kalitesi kavramsal olarak birbirleriyle ilişkili olarak ifade edilmektedir. Hatta bazı araştırmacılar, bu kavramların birbirlerinin yerine kullanılabileceğini iddia etmektedir. Her ne kadar literatürde bu şekilde düşünceler olsa da bu kavramlar birbirlerinden farklı anlamlar taşımaktadır. “Öznel iyi oluş”, yaşamlarını iyi bir şekilde sürdüren insanların duygu ve düşüncesini yansıtan bir kavram olarak tanımlanırken, yaşam memnuniyeti, “Öznel iyi oluşun” kavramsal yönü olarak tanımlanmakta ve insanların kendi yaşam kalitelerini bir bütün olarak pozitif bir şekilde değerlendirmesi anlamına gelmektedir.

Tarih boyunca birçok araştırmacı, insanların yaşam memnuniyetini ve mutluluklarını neyin ve nelerin etkileyebileceğini araştırmışlar ve sürekli izlenecek prensipler ileri sürmüşlerdir. Yapılan çalışmalara bakıldığında, araştırmacıların özellikle insanların cinsiyet, yaş, gelir, medeni durum, eğitim seviyesi ve sosyal ilişkileri gibi sosyo-demografik özelliklerinin yaşam memnuniyeti ve mutlulukları üzerindeki etkilerine odaklandığı görülmektedir. Ancak, yapılan bu çalışmalar sonunda araştırmacılar, insanların sosyo-demografik özelliklerinin, yaşam memnuniyetleri ve mutlulukları üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığı konusunda fikir ayrılığına düşmektedir. Bu çalışmada ise, özellikle sigorta sektöründe çalışanların sosyo-demografik özelliklerine göre yaşam memnuniyetleri istatistiksel analiz teknikleri kullanılarak incelenmiş ve araştırma sonunda sosyo-demografik özelliklerin, çalışanların yaşam memnuniyet düzeylerini etkilediği gözlemlenmiştir.

Kaynakça

- AKIN, AHMET ve YALNIZ, Abdullah. “Yaşam Memnuniyeti Ölçeği (YMÖ) Türkçe Formu: Gerçeklik ve Güvenirlik Çalışması”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:15, Sayı:54, 2015, s.96.
- BARAK, Yoram, TISHLER, Moshe and AIZENBERG, Dov. “Satisfaction with Life Amongst Psychiatrists and General Physicians: Demographic and Career Variables”, Open Journal of Psychiatry, Vol:1, No:3, 2011, p.122.
- BELLIOTTI, Raymond Angelo “**What is the Meaning of Human Life**”, Rodopi, Amsterdam, 2001, p.119.
- BENET-MARTINEZ, Verónica and KARATIPOĞLU-AYGÜN, Zahide. “The Interplay of Cultural Syndromes and Personality in Predicting Life Satisfaction: Comparing Asian Americans and European Americans”, Journal of Cross-Cultural Psychology, Vol:34, No:1, Washington, 2003, p.38.
- BRUNI, Luigino. “**Civil Happiness: Economics and Human Flourishing in Historical Perspective**”, Routledge, New York, 2006, p.6.
- BRUNI, Luigino and PORTA, Pier Luigi. “**Handbook on the Economics of Happiness**”, Edward Elgar Publishing, America, 2007, p.17.

- BRUNI, Luigino, COMIM, Flavio and PUGNO, Maurizio. “**Capabilities and Happiness**”, Oxford University Press, Oxford, 2008, p.118.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. “**Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı**”, 22.Baskı, Pegem Akademi, Ankara, 2016, s.158.
- CELIŃSKA, Dorota and OLSZEWSKI, Krzysztof. “The Determinants of Life Satisfaction”, *Economia Journal*, Vol:34, No:1, Warsaw, 2013, pp.6-7.
- CHACKO, Thomas I., “Job and Life Satisfaction: A Causal Analysis of Their Relationships”, *Academy of Management Journal*, Vol:26, No:1, 1983, p.163.
- CHEKOLA, Mark. “Problems with Life Satisfaction Conceptions of Happiness”, *The Happiness Symposium in St. John’s University, Minnesota*, 2010, p.1.
- COSTA, Paul T., SIEGLER, Jr. and SIEGLER, Ilene C. “**Recent Advances in Psychology and Aging**”, ELSEVIER, Amsterdam, 2004, p.188.
- CRUZ-CUNHA, Maria Manuela and VARAJÃO, Joao “**E-Business Managerial Aspects, Solutions and Case Studies**”, *BUSINESS SCIENCE REFERENCE*, America, 2011, p.123.
- DIENER, Ed., EMMONS, Robert A., LARSEN, Randy J. and GRIFFIN, Sharon. “The Satisfaction With Life Scale”, *Journal of Personality Assessment*, Vol:49, No:1, America, 1985, p.71.
- DIENER, Ed., LUCAS, Richard E. and OISHI, Shigehiro “Personality, Culture, and Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life”, *Annual Review of Psychology*, Vol:54, America, 2003, p.403.
- DIENER, Ed., SUH, Eunkook M., LUCAS, Richard E. and SMITH, Heidi L., “Subjective Well-Being: Three Decades of Progress”, *Psychological Bulletin*, Vol:125, No:2, USA, 1999, p.276.
- EASTERLIN, Richard A., “Happiness of Women and Men in Later Life: Nature, Determinants, and Prospects”, *Social Indicators Research Series*, Vol:20, No:1, USA, 2003, p.13.
- FEINSTEIN, Leon, DUCKWORTH, Kathryn and SABATES, Ricardo. “**Education and the Family: Passing Success Across the Generations**”, Routledge, Canada, 2008, p.93.
- ISMAIL, Rozmi, HAFEZI, Mohammad Hesam and NOR, Rahim Mohd. “The Effect of Demographic Characteristic to Quality of Life and Happiness in Malaysia”, *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology*, Vol:7, No:1, 2014, p.200.
- KATES, Michelle. “The Relationship Between Body Image Satisfaction, Investment in Physical Appearance, Life Satisfaction, and Physical Attractiveness Self-Efficacy in Adult Women”, UMI, USA, 2007, p.52.
- KNOOP, Hans Henrik and FAVE, Antonella Delle. “**Well-Being and Cultures: Perspectives from Positive Psychology**”, Springer, Dordrecht, 2013, p.139.
- KOLOSNITSYNA, Marina, KHORKINA, Natalia and DORZHIEV, Khongor. “What Happens to Happiness When People Get Older? Socio-Economic Determinants of Life Satisfaction in Later Life”, *HSE Working Papers, National Research University Higher School of Economics*, 2014, p.6.
- LOEWE, Nicolas, BAGHERZADEH, Mehdi, ARAYA-CASTILLO, Luis, THIEME, Claudio and BATISTA-FOGUET, Joan Manuel. “Life Domain Satisfaction as Predictors of Overall Life Satisfaction Among Workers: Evidence from Chile”, *Social Indicators Research*, Vol:118, No:1, 2014, p.73.
- LOUW, D. A., EDE, D. M. Van and LOUW, A. E. “**Human Development**”, Kagiso Tertiary, South Africa, 1998, p.522.
- LU, Luo and SHIH, Jian Bin. “Sources of Happiness: A Qualitative Approach”, *The Journal of Social Psychology*, Vol:137, No:2, America, 1997, pp.181-182.

- MA, Will W.K., YUEN, Allen H.K., PARK, Jae, LAU, Wilfred W.F. and DENG, Liping. "New Media, Knowledge Practices and Multiliteracies: HKAECT 2014 International Conference", Springer, Singapore, 2015, p.173.
- MARTIN, Mike W., "Happiness and Virtue in Positive Psychology", Journal for the Theory of Social Behaviour, Vol:37, No:1, 2007, p.91.
- MICHALOS, Alex C., "**Citation Classics From Social Indicators Research: The Most Cited Articles Edited and Introduced by Alex C. Michalos**", Springer, Dordrecht, 2005, s.421.
- NORDENFELT, Lennar. "**Concepts and Measurement of Quality of Life in Health Care**", Kluwer Academic Publisher, Holland, 1994, pp.35-60.
- RADCLIFF, Benjamin. "**The Political Economy of Human Happiness: How Voters' Choices Determine the Quality of Life**", Cambridge University Press, USA, 2013, p.78.
- RORTY, Amélie Oksenberg. "**Essays on Aristotle's Poetics**", Princeton University Press, New Jersey, 1992, p.107.
- RYFF, Coral D., "Beyond Ponce de Leon and Life Satisfaction: New Directions in Quest of Successful Ageing", International Journal of Behavioral Development, Vol:12, No:1, America, 1989, p.36.
- SCHAFER, Markus H., MUSTILLO, Sarah A., and FERRARO, Kenneth F., "Age and the Tenses of Life Satisfaction", Journal of Gerontology: Social Sciences, Vol:68, No:1, America, 2013, p.572.
- SHALI, Reza Safari. "Investigation of Life Satisfaction and Effective Factors Affecting on it Among Citizens of Iran", Faragostar Rahbord Danesh Institution, Tehran, 2007, p.1.
- SHARMA, Ram Nath. "**Plato An Inter-Disciplinary Perspective**", Atlantic Publishers and Distributors, Yeni Delhi, 1991, pp.78-79.
- SINGH, Kamlesh and JHA Shalini Duggal. "Positive and Negative Affect, and Grit as Predictors of Happiness and Life Satisfaction", Journal of the Indian Academy of Applied Psychology, Vol:34, Delhi, 2008, p.40.
- SIRGY, M. Joseph. "The Psychology of Quality of Life: Hedonic Well-Being, Life Satisfaction, and Eudaimonia", Social Indicators Research Series, Vol:50, No:1, America, 2012, p.10.
- ŠTREIMIKIENĖ, Dalia ve GRUNDEY, Dainora. "Life Satisfaction and Happiness: The Factors in Work Performance", Economics & Sociology, Vol:2, No:1, 2009, p.10.
- VEENHOVEN, Ruut "Happiness As an Aim in Public Policy: The Greats Happiness Principle", America, 2004, p.1.
- VINSON, Tony and ERICSON, Matthew. "**Life Satisfaction and Happiness**", Jesuit Social Services, Australia, 2012, p.8.
- WARR, Peter "**Work, Happiness, and Happiness**", Taylor & Francis eBooks, London, 2011, p.19.
- WORTH, Edith, KENONING, Frederick and KAHNEMAN, Daniel. "The Psychology of Happiness", Stanford Graduate School of Business, California, 2010, p.1.
- YI, Chin-Chun. "**The Psychological Well-Being of East Asian Youth**", Springer, Dordrecht, 2013, p.313.